

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “องค์ประกอบในการตัดสินใจของผู้ปกครองมุสลิมที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียนต่อในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดสตูล” ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารต่างๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะนำเสนอในประเด็นหลักๆ ตามลำดับดังนี้

- 2.1 แนวคิดอิสลามกับการศึกษาหาความรู้
- 2.2 บริบทการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดสตูล
- 2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจ
- 2.4 การตัดสินใจในอิสลาม
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดอิสลามกับการศึกษาหาความรู้

ท่านศาสดามุฮัมมัด ﷺ กล่าวว่า

((طلب العلم فريضة على كل مسلم))

ความว่า “การแสวงหาความรู้เป็นวาญิบเหนือมุสลิมทุกคน”

(บันทึกโดย Ibn Majah, 1998 : 224)

การศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อมวลมนุษยชาติ เพราะการศึกษาเปรียบเสมือนดวงประทีปส่องนำชีวิต เป็นประตูของความสำเร็จ และเป็นกุญแจแห่งอารยธรรม ดังนั้นจึงไม่มีประชาชาติใดในโลกอันกว้างใหญ่ที่ปฏิเสธความสำคัญของการศึกษา เพราะต่างตระหนักดีว่า พวกเขาอาจจะดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างสงบสุขหากปราศจากการศึกษา ความจริงการศึกษานั้นไม่เพียงแต่จะมีความจำเป็นต่อมนุษย์เท่านั้น หากแต่ยังมีความสำคัญทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อมวลลูกอื่นๆ ของอัลลอฮ์อีกด้วย (อิบราฮีม อนุรักษ์ฯ, 2546)

อิสมาอีลลูตี จะปะเกีย (2549) กล่าวว่า ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันนี้ ไม่มีวิธีการอื่นใดที่สามารถจะช่วยแก้ปัญหาได้นอกจากวิธีการที่นำเสนอโดยคัมภีร์อัลกุรอาน ทั้งนี้ เนื่องจากคัมภีร์อัลกุรอานได้สอนให้มนุษย์รู้จักรากเหง้าของตนเอง รู้จักนายที่ควรแก่การเคารพภักดี อันแท้จริง พร้อมกับสอนให้มนุษย์รู้จักใช้ชีวิตอย่างคุ้มค่าและสร้างประโยชน์สูงสุดโดย คำนึงถึงความสอดคล้องกับสัญญาที่ตนได้ตั้งเดิมของมนุษย์ มีความสมดุล ครอบคลุม ต่อเนื่อง และบูรณาการอย่างครบวงจร

การจัดการศึกษาในอิสลามจึงต้องเริ่มต้นด้วยการเรียนรู้คัมภีร์อัลกุรอานเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชาติ เพราะการศึกษาในอิสลามเป็นการสร้างคนให้มีความสมบูรณ์และมีความสำเร็จตามความประสงค์ของอัลเลาะห์ โดยให้ทุกคนสามารถปฏิบัติตนเพื่อ

ทำหน้าที่เป็นเคาะสีพะห์ของอัลเลาะห์ การศึกษาในอิสลามจึงเป็นการสร้างความงอกงามและความเจริญให้แก่มนุษย์ เพื่อให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในทุกๆ ด้าน ทั้งร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา คัมภีร์อัลกุรอานจึงเปรียบเสมือนธรรมนูญแห่งมนุษยชาติที่เพียบพร้อมด้วยทุกมาตราที่สามารถตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ เพื่อเป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติใช้สู่ความสำเร็จสูงสุดทั้งโลกนี้และโลกหน้า โดยนับตั้งแต่เริ่มแรกของการประทาน คัมภีร์อัลกุรอานจนกระทั่งปัจจุบันจวบจนวันสิ้นโลก คัมภีร์อัลกุรอานไม่เคยมีการสังคายนา แก้ไข ตัดตอนหรือเพิ่มเติมส่วนใดส่วนหนึ่งแม้เพียงพยัญชนะเดียว

อิสลามเป็นศาสนาที่ให้ความสำคัญกับความรู้เป็นอย่างมาก อิสลามไม่เพียงแต่จะสอนให้มนุษย์มีความรักต่อความรู้ แต่อิสลามเรียกร้องให้ทุกคนแสวงหาความรู้ ไม่ว่าจะอยู่ที่ใด จะอยู่ในยามที่คับขันหรืออยู่ในภาวะศึกสงครามก็ตาม เพราะความรู้นั้นเป็นพื้นฐานของการพัฒนามนุษย์ เป็นกุญแจของความเจริญทางวัฒนธรรมและอารยธรรม ความรู้มีความสำคัญในทุกขั้นตอนของการมีอยู่ของมนุษย์ ความรู้เท่านั้นที่ทำให้มนุษย์รู้จักตัวเอง รู้จักจักรวาล และรู้จักผู้อภิบาลผู้ทรงสร้าง (อิบราฮีม ณรงค์รักษาเขต, 2551)

โองการแรกที่อัลเลาะห์ ﷻ ทรงประทานลงมาให้กับท่านศาสดามุฮัมมัด ﷺ เป็นโองการที่เกี่ยวกับการศึกษาหาความรู้ ดังที่อัลเลาะห์ ﷻ ได้ตรัสว่า

أَقْرَأْ بِأَسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ① خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ ② أَلَمْ يَكُنْ ③ أَلَّا كَرِيْمًا ④
 أَلَمْ يَكُنْ ③ أَلَّا كَرِيْمًا ④ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ ⑤ عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ ⑥

ความว่า “จงอ่านด้วยพระนามแห่งพระเจ้าของเจ้าผู้ทรงบังเกิด ทรงบังเกิดมนุษย์จากก้อนเลือด จงอ่านเถิด และพระเจ้าของเจ้านั้นผู้ทรงใจบุญยิ่ง ผู้ทรงสอนการใช้ปากกา ผู้ทรงสอนมนุษย์ในสิ่งที่เขาไม่รู้”

(อัล-อะลัก: 1 - 5)

ศาสนาอิสลามไม่ส่งเสริมให้มนุษย์ดำรงชีวิต หรือปฏิบัติกิจการงานต่าง ๆ โดยปราศจากความรู้ อัลเลาะห์ ﷻ ทรงตรัสว่า

وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ ① إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ ②
 أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا ③

ความว่า “และอย่าติดตามสิ่งที่เจ้าไม่มีความรู้ในเรื่องนั้น แท้จริงหู และตา และหัวใจ ทุกสิ่งเหล่านั้นจะถูกสอบสวน”

(อัล-อิสรา: 36)

อัลเลาะห์ ﷻ ได้ยกย่องและเชิดชูเกียรติแก่ผู้ที่ศึกษาหาความรู้ เนื่องจากความรู้เป็นสิ่งที่ยกระดับคุณภาพชีวิตของมนุษย์ให้ดียิ่งขึ้น ดังที่ได้ดาร์สไว้ในคัมภีร์อัลกุรอาน

يَرْفَعِ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ ۗ وَاللَّهُ بِمَا
تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١١﴾

ความว่า “อัลเลาะห์ จะทรงยกย่องเทอดเกียรติแก่บรรดาผู้ศรัทธาใน
หมู่พวกเจ้า และบรรดาผู้ได้รับความรู้หลายชั้น และอัลเลาะห์ทรงรอบรู้อย่างในสิ่ง
ที่พวกเจ้ากระทำ”

(อัล-มูญจิดิลละฮ์ : 11)

นอกจากนี้แล้ว อัลเลาะห์ ﷻ ยังได้ทรงย้ำให้คิดไตร่ตรองถึงผลดีและโอกาสดีที่มีความ
แตกต่างกันระหว่างผู้ที่ศึกษาหาความรู้กับผู้ที่ไม่ใส่ใจสติปัญญา ดังที่ได้ดำรัสไว้ในคัมภีร์อัลกุรอาน

قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ۗ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو
الْأَلْبَابِ ﴿٩﴾

ความว่า “จงกล่าวเถิดมุฮัมมัด บรรดาผู้รู้และบรรดาผู้ไม่รู้จะเท่าเทียม
กันหรือ? แท้จริงบรรดาผู้มีสติปัญญานั้นที่ใคร่ครวญ”

(อัล-ซุมมาร: 9)

ในโองการดังกล่าวข้างต้น อัลเลาะห์ ﷻ ได้แบ่งมนุษย์เป็นสองประเภท คือ ผู้ที่มี
ความรู้และผู้ที่ไม่มีความรู้ ซึ่งสถานภาพของบุคคลทั้งสองประเภทนี้จะมีความแตกต่างกันทั้งในด้าน
การดำรงชีวิต ความรอบรู้ในเรื่องต่าง ๆ และที่สำคัญที่สุดการหวนเกรงการลงโทษในโลกหน้า และ
การหวังความเมตตา การตอบแทนจากพระเจ้าในโลกหน้า ซึ่งจะทำให้มนุษย์ที่มีความรู้ปฏิบัติแต่ความ
ดี ดำรงตนอยู่ในศีลธรรม และห่างไกลจากการปฏิบัติตนที่ต่ำทราม

يُؤْتِي الْحِكْمَةَ مَن يَشَاءُ ۗ وَمَن يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا
كَثِيرًا ۗ وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ ﴿٢٦٩﴾

ความว่า “ พระองค์จะทรงประทานความรู้ให้แก่ผู้ที่พระองค์ทรง
ประสงค์ และผู้ใดที่ได้รับความรู้ แน่แน่นอนเขาก็ได้รับความความดีอันมากมาย
และไม่มีใครจะรำลึก นอกจากบรรดาผู้มีสติปัญญานั้น”

(อัล-บาคอเราะห์ :269)

ในความเป็นจริง อัลเลาะห์ ﷻ ต้องการให้มนุษย์ทุกคนมีความรู้ด้วยการประทานจากพระองค์ คือ คัมภีร์ของพระองค์ และต้องการให้มนุษย์แสวงหาวิชาความรู้ในด้านอื่น ๆ ด้วย เพราะความรู้จะทำให้มนุษย์ได้รับแต่สิ่งที่ดี ความรู้ทำให้มนุษย์สามารถรู้ว่าอะไรจริง อะไรเท็จ อะไรควรปฏิบัติและไม่ควรปฏิบัติ และทำให้รู้วิธีการในการแสวงหาปัจจัยยังชีพ ดังนั้นผู้ที่มีความรู้คือผู้ที่ได้รับความดีอันมากมาย

นอกจากนี้ท่านศาสดา ﷺ ได้ส่งเสริมให้มนุษย์มีความพยายามในการแสวงหาวิชาความรู้ ดังที่ท่านได้กล่าวว่า

((وَمَنْ سَلَكَ طَرِيقًا يَلْتَمِسُ فِيهِ عِلْمًا سَهَّلَ اللَّهُ لَهُ بِهِ طَرِيقًا إِلَى الْجَنَّةِ))

ความว่า : “และผู้ที่เดินในเส้นทางเพื่อค้นหาวิชาความรู้ อัลเลาะห์ก็
จะอำนวยความสะดวกเส้นทางสู่สวรรค์แก่เขาเนื่องเพราะมัน”

(บันทึกโดย Muslim, 1996 : 2699)

นอกจากโครงการต่างๆ ข้างต้นแล้ว อัลเลาะห์ ﷻ ยังได้กล่าวถึงคุณประโยชน์ของวิชาความรู้ ซึ่งเป็นอาวุธสำคัญสำหรับมนุษยชาติในการที่จะปกป้องตัวเอง สังคม และประเทศชาติให้รอดพ้นจากการกระทำที่ชั่วช้า ต่ำทราม และปฏิบัติแต่ความดี นำมาซึ่งความเจริญงอกงามในสังคม ดังที่อัลเลาะห์ ﷻ กล่าวว่า

وَمِنَ النَّاسِ وَالْدَّوَابِّ وَالْأَنْعَامِ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ كَذَلِكَ إِنَّمَا

تَخَشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الَّذِينَ عَلَّمُوا إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ غَفُورٌ

ความว่า “และในหมู่มนุษย์ และสัตว์ และปศุสัตว์ ก็มีหลากหลายสี เช่นเดียวกัน แท้จริง บรรดาผู้ที่มีความรู้จากปวงป่าวของพระองค์เท่านั้นที่เกรงกลัวอัลเลาะห์ แท้จริงอัลเลาะห์ นั้นเป็นผู้ทรงอำนาจ ผู้ทรงอภัยเสมอ”

(ฟาฎีร: 28)

ในโครงการนี้ เป็นการยืนยันถึงความสำคัญของวิชาความรู้ซึ่งจะทำให้มนุษย์มีความเกรงกลัวในการลงโทษของพระเจ้า ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติแต่ความดี และห่างไกลจากความชั่ว นอกจากนี้วิชาความรู้ยังเป็นเครื่องมือสำหรับมนุษย์ในการแยกแยะระหว่างความจริงและความเท็จ ความดีและความชั่ว ดังที่อัลเลาะห์ ﷻ กล่าวว่า

وَلَوْ طَأَّ آتَيْنَهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَنَجَّيْنَهُ مِنَ الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ تَعْمَلُ
الْحَبَبِيَّتُ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمَ سَوَاءٍ فَسْفِينَ ﴿٧٤﴾

ความว่า “และถุนั้นเราได้ให้การเป็นนบีนบี และวิชาความรู้แก่เขา และเราได้ให้เขารอดพ้นจากหมู่บ้านนั้น ซึ่งชาวบ้านได้กระทำความชั่ว แท้จริงพวกเขาเป็นหมู่ชนที่ชั่วช้าและฝ่าฝืน”

(อัล-บัยยินะฮ์ :74)

นอกจากนี้แล้ว ศาสนาอิสลามให้ความสำคัญในการถ่ายทอดวิชาความรู้ โดยเฉพาะผู้ที่มีความรู้จำเป็นจะต้องถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้ที่ไม่มีความรู้ ดังที่อัลเลาะห์ ﷻ ได้ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้กับอาดัม เพื่อเป็นตัวอย่างให้กับมนุษย์ผู้ที่มีความรู้ ให้เขาตระหนักและเห็นความสำคัญในเรื่องดังกล่าว อัลเลาะห์ ﷻ ได้ตรัสว่า

وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَى الْمَلَائِكَةِ فَقَالَ أَنْبِئُونِي بِأَسْمَاءِ هَؤُلَاءِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٣١﴾

ความว่า “และพระองค์ได้ทรงสอนบรรดานามของทั้งปวงให้แก่อาดัม ภายหลังได้ทรงแสดงสิ่งเหล่านั้นแก่มะลาอิกะฮ์ แล้วตรัสว่า จงบอกบรรดาชื่อของสิ่งเหล่านั้นแก่ข้า หากพวกเจ้าเป็นผู้พูดจริง”

(อัล-บาคอเราะฮ์ : 31)

นอกจากนี้ท่านศาสดามุฮัมมัด ﷺ ก็ได้สนับสนุนให้บรรดาผู้ที่มีความรู้ หรือได้รับความรู้จะต้องนำความรู้ไปถ่ายทอดให้กับผู้อื่นต่อไป ดังที่ท่านกล่าวว่า

((بَلِّغُوا عَنِّي وَلَوْ آيَةً))

ความว่า : “พวกท่านจงถ่ายทอดความรู้ที่รับจากฉันให้แก่คนอื่นแม้เพียงหนึ่งอายัต(โองการ) ก็ตาม”

(บันทึกโดย Al Bukari,2539 : 3461)

สำหรับผู้ที่ไม่มีความรู้ก็จำเป็นสำหรับเขาในการใช้ความพยายามแสวงหาวิชาความรู้ ด้วยวิธีการต่าง ๆ นานา เช่น การอ่าน การฟัง และการถามจากบรรดาผู้รู้ ดังที่อัลเลาะห์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿٤٣﴾ فَسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ^๕

ความว่า “...ดังนั้น พวกเจ้าจงถามบรรดาผู้รู้ หากพวกเจ้าไม่รู้”

(อัล-นะฮลุ : 43)

นอกจากการส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้อื่นแล้ว ศาสนาอิสลามยังได้สั่งห้ามบรรดาผู้ที่มีวิชาความรู้ในการปิดบัง หรือไม่ยอมถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้อื่น ดังอัลเลาะห์ ﷻ ทรงตรัสว่า

إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنْزَلْنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَأَهْدَىٰ مِنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَّاهُ لِلنَّاسِ فِي الْكِتَابِ أُولَٰئِكَ يَلْعَنُهُمُ اللَّهُ وَيَلْعَنُهُمُ اللَّعِينُونَ ﴿٥٤﴾ إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا وَأَصْلَحُوا وَبَيَّنَّوْا فَأُولَٰئِكَ أَتُوبُ عَلَيْهِمْ وَأَنَا التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿٥٥﴾

ความว่า “แท้จริงบรรดาผู้ที่ปิดบังหลักฐานอันชัดเจน และซ่อนเร้นนำอันถูกต้องที่เราได้ให้ลงมาหลังจากที่เราได้ชี้แจงมันไว้แล้วใน คัมภีร์สำหรับมนุษย์นั้น คนเหล่านี้แหละอัลเลาะห์จะทรงขับไล่พวกเขาให้พ้นจากความเมตตาของพระองค์ และผู้สาปแช่งทั้งหลายก็จะสาปแช่งพวกเขาด้วย นอกจากผู้ที่สำนึกผิดกลับเนื้อกลับตัว และปรับปรุงแก้ไขและชี้แจงสิ่งที่ปกปิดไว้ คนเหล่านี้ข้าจะอภัยโทษให้แก่พวกเขา และข้าคือผู้อภัยโทษ และเมตตาเสมอ”

(อัล-บาคอเราะฮ์: 159 – 160)

จะเห็นได้ว่า อิสลามเป็นศาสนาที่ให้ความสำคัญกับการศึกษา การค้นคว้า และการหาความรู้ นอกจากนี้ศาสนาอิสลามยังมีการส่งเสริมให้ผู้ที่มีความรู้นั้น จำเป็นต้องมีการเผยแพร่และถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้อื่นอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ เหตุนี้เองทำให้สังคมและชุมชนมุสลิมมีการจัดการศึกษาที่หลากหลาย ทั้งการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตมุสลิม และหลักการของคัมภีร์อัลกุรอาน และอัลหะดีษ ซึ่งในปัจจุบันมีทางเลือกให้แก่ผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเพื่อเข้ารับการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย เนื่องจากทุกรูปแบบนั้นเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษาตามรูปแบบอิสลามทั้งสิ้น

2.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ

2.2.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจ (Decision Making)

ในชีวิตหนึ่งๆ นั้นเราต้องตัดสินใจอยู่เสมอ แม้ในชีวิตประจำวันบางครั้งก็ต้องตัดสินใจเลือก บางครั้งเป็นการตัดสินใจปฏิเสธ บางครั้งเป็นการตัดสินใจสรุป ดังนั้นการตัดสินใจจึงเป็นภารกิจสำคัญของชีวิต ในขณะที่บุคคลจะตัดสินใจครั้งหนึ่งจะต้องมีตัวแปรมาเกี่ยวข้องมากมาย แล้วเข้าสู่กระบวนการตัดสินใจตามกลไกอันเหมาะสมที่จะทำให้ตัดสินใจมีประสิทธิภาพ (ไชย ณฑล, 2550)

ในองค์ความรู้เกี่ยวกับการตัดสินใจนั้นได้มีผู้รู้ได้ศึกษาและได้ให้ทัศนะไว้ในมุมมองต่างๆ ได้แก่ Herbert A.Simon (อ้างอิงใน วรวิทย์ จินดาพล, 2542) ได้เสนอทฤษฎีการตัดสินใจที่น่าสนใจ คือ

- 1) ผู้ที่ตัดสินใจจะต้องมีความรู้และความเข้าใจในทางเลือกและเกณฑ์ต่างๆ ที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน
- 2) ผู้ที่ตัดสินใจจะต้องคำนึงถึงระบบการปฏิบัติงานโดยใช้ข้อมูลเป็นส่วนประกอบในการตัดสินใจ ไม่ใช่ความรู้สึกนึกคิดหรือความมื่อคติมาใช้ในการตัดสินใจ
- 3) ผู้ตัดสินใจจะต้องใช้ทางเลือกที่มีคุณค่า เพื่อให้ได้รับผลสำเร็จสูงสุด โดยไม่ใช้ความรู้สึกส่วนตัวเป็นแนวทางในการตัดสินใจ
- 4) ผู้ตัดสินใจควรมีความคิดที่เป็นอิสระ ระวังความคิดเห็นของผู้อื่น เพื่อการแสวงหาทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด
- 5) การตัดสินใจ เริ่มต้นด้วยการพิจารณาปัญหาการพิจารณาค้นหาทางเลือกการประเมินผลทางเลือก และการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่จะนำไปใช้ในการแก้ปัญหา ซึ่งต้องทำกันอย่างเป็นระบบเพื่อช่วยให้การตัดสินใจมีคุณภาพ และสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

นอกจากนี้แล้ว จูฬารัตน์ เปี้ยเหมย (2550) ได้มีการอธิบายและกล่าวถึงการตัดสินใจไว้เช่นกัน ดังนี้

- 1) การตัดสินใจเป็นกระบวนการของการเปรียบเทียบผลตอบแทนหรือผลประโยชน์ที่จะได้รับจากทางเลือกหลายๆ ทางโดยที่ผู้ตัดสินใจจะเลือกทางเลือกที่ในผลตอบแทนมากที่สุด
- 2) การตัดสินใจเป็นหน้าที่ที่จำเป็นเพราะทรัพยากรที่มีจำกัดและความต้องการของมนุษย์ที่ไม่มีจำกัด จึงจำเป็นที่จะต้องตัดสินใจเพื่อให้ได้รับประโยชน์และความพึงพอใจสูงสุดจากการใช้ทรัพยากรที่จำกัดให้บรรลุเป้าหมาย
- 3) กระบวนการตัดสินใจประกอบด้วย 2 ส่วนคือส่วนแรกเป็นเรื่องเกี่ยวกับการกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายข้อจำกัดการกำหนดทางเลือก ส่วนที่สองเป็นการเลือกทางเลือก

ในการทำงานเดียวกัน บุซกร คำคง (2542) ยังกล่าวว่า การตัดสินใจนั้นต้องใช้ข้อมูลพื้นฐานจากเรื่องที่กำลังพิจารณาด้วย โดยใช้ความรู้พื้นฐานและข้อสรุปที่เป็นที่ยอมรับนำมาผสมผสานกับการสรุปอ้างอิง เพื่อนำไปสู่เป้าหมายแสดงทิศทางนำไปสู่การตัดสินใจที่ถูกต้องต่อไป ในเรื่องนี้ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช (อ้างถึงใน ปิยะนุช เหลืองงาม, 2552) ได้กล่าวถึงการตัดสินใจไว้ว่า ในบรรดาทฤษฎีที่สำคัญๆ ของการตัดสินใจนั้น อาจจำแนกได้อย่างน้อย 2 ประเภทดังนี้

1) **ทฤษฎีบรรทัดฐาน (Normative Theory)** คือ เป็นทฤษฎีการตัดสินใจที่มีลักษณะสำคัญ คือจะคำนึงถึงว่า แนวทางการตัดสินใจ น่าจะเป็น หรือควรจะเป็นเช่นใดจึงจะสามารถบรรลุถึงเป้าหมายที่ต้องการตัดสินใจได้ซึ่งการพิจารณาว่าแนวทางใดเป็นแนวทางที่น่าจะเป็น หรือควรจะเป็นนั้นย่อมขึ้นอยู่กับวิจารณ์ญาณของบุคคลแต่ละคนซึ่งอาจจะคล้ายคลึงหรือแตกต่างกันก็ได้

ดังนั้น การใช้ทฤษฎีนี้ตัดสินใจในประเด็นปัญหาใดๆ ก็ตามจึงมีลักษณะที่ขึ้นอยู่กับมาตรฐานหรือหลักเกณฑ์ดังกล่าวจะเป็นเครื่องกำหนดว่า มีปัญหานั้นๆ น่าจะหรือควรจะตัดสินใจอย่างไรจึงจะดีที่สุด ถูกต้องเหมาะสมที่สุด ซึ่งในทรรศนะของบุคคลอื่นที่มีมาตรฐานความพึงพอใจที่แตกต่างกัน อาจจะเห็นว่าไม่เหมาะสมก็ได้ด้วยเหตุนี้ การตัดสินใจโดยใช้ทฤษฎีจึงมีลักษณะการพรรณนาแบบอุดมทัศน์ (Idea Type) มากกว่าจะเป็นแบบวิเคราะห์ถึงสภาพที่แท้จริง

2) **ทฤษฎีพรรณนา (Descriptive Theory)** คือ เป็นทฤษฎีการตัดสินใจที่มีลักษณะแตกต่างกับทฤษฎีแรก กล่าวคือเป็นทฤษฎีที่มีสาระสำคัญที่ว่า การตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาหนึ่งๆ จะต้องกระทำอย่างไร จึงจะสัมฤทธิ์ผลได้ไม่ว่าผลของการตัดสินใจนั้นจะเป็นที่ชื่นชอบหรือพึงพอใจของผู้ตัดสินใจหรือไม่ก็ตามหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การตัดสินใจโดยใช้ทฤษฎีนี้จะพยายามหลีกเลี่ยงการใช้ความรู้สึกนึกคิดใดหรือค่านิยมส่วนตัวของผู้ตัดสินใจมาเป็นหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจ โดยมุ่งเน้นให้การตัดสินใจเป็นไปอย่างมีเหตุผลมีความถูกต้องและเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป ดังนั้น จึงได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการที่แน่นอนตลอดจนมีการนำเอาเทคนิคสมัยใหม่ต่างๆ เข้ามาช่วยในการตัดสินใจด้วยเพื่อที่จะให้การตัดสินใจนั้น มีความถูกต้องเหมาะสมที่สุด

ดังนั้น เมื่อกล่าวถึงการตัดสินใจ ในมุมมองของผู้วิจัย คิดว่า ผู้ตัดสินใจเป็นผู้ที่มีบทบาทมากที่สุด เนื่องจากจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ในเรื่องที่ต้องตัดสินใจแล้ว สิ่งก็ตามมาคือ ความรับผิดชอบจากการที่ได้ตัดสินใจลงไป ผู้ตัดสินใจจึงต้องหาข้อมูล และพิจารณาปัจจัยหรือองค์ประกอบต่างๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องในการตัดสินใจในกรณีนั้นๆ และควรมีการรับฟังความเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องอีก ทั้งควรมีความเป็นอิสระในการตัดสินใจอีกด้วย

2.2.2 ความหมายของการตัดสินใจ

คำว่า “การตัดสินใจ” หรือ “Decision - Making” นั้นได้มีนักการศึกษาให้ความหมายของการตัดสินใจไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

บาร์นาร์ด (Barnard, 1938) ได้ให้ความหมายของการตัดสินใจไว้ว่า คือ "เทคนิคในการที่จะพิจารณาทางเลือกต่างๆ ให้เหลือทางเลือกเดียว"

ไซมอน (Herbert A.Simon, 1960) ได้ให้ความหมายว่า การตัดสินใจ เป็นกระบวนการของการหาโอกาสที่จะตัดสินใจ การหาทางเลือกที่พอเป็นไปได้ และทางเลือกจากงานต่างๆ ที่มีอยู่

กิบสันและอิวาน เซวิช (Gibson and Ivancevich, 1979) ได้ให้ความหมายของการตัดสินใจไว้ว่า เป็นกระบวนการสำคัญขององค์กร ที่ผู้บริหารจะต้อง กระทำอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลข่าวสาร (information) ซึ่ง ได้รับมาจากโครงสร้างองค์กร พฤติกรรมบุคคล และกลุ่มในองค์กร

โจนส์ (Jones, 1995) ได้ให้ความหมายของการตัดสินใจขององค์กรว่าเป็นกระบวนการที่จะแก้ไขปัญหาขององค์กร โดยการค้นหาทางเลือก และเลือกทางเลือกหรือแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุด เพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กรที่ได้กำหนดไว้

วิลกี (Wilkie, 1994) ได้ให้ความหมายของกระบวนการตัดสินใจที่บุคคลใช้สัมผัสรับรู้ ประมวลและแปลความหมายของตัวกระตุ้นต่างๆ รอบๆ ตัวของบุคคล การรับรู้เป็นการใช้ประสาทของมนุษย์ในการรับรู้ถึงวัตถุทุกสิ่งที่มีในโลก บุคคลมีการตีความหมายและแปลความเลือกข้อมูล และจัดการกับข้อมูลเพื่อสร้างความเข้าใจกับสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว การรับรู้ของแต่ละบุคคล มีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับความรู้ประสบการณ์ความรู้และปัจจัยภายในของแต่ละคนตามภาวะปัจจุบัน

เดวิด แอลมูดี (David L. Moody, 1996) ได้ให้ความหมายว่า การตัดสินใจเป็นการกระทำที่ต้องทำเมื่อไม่มีเวลาที่จะหาข้อเท็จจริงอีกต่อไป ปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือ เมื่อใดถึงจะตัดสินใจว่า ควรหยุดหาข้อเท็จจริง แนวทางแก้ไขจะเปลี่ยนแปลงไปตามปัญหาที่ต้องการแก้ไข ซึ่งการรวบรวมข้อเท็จจริง เกี่ยวพันกับการใช้จ่ายและการใช้เวลา

จากคำนิยามข้างต้นอาจกล่าวได้ว่า มีมุมมองของนักวิชาการที่แตกต่างกันไปบ้างในรายละเอียดแต่ยังคงมีประเด็นหลักที่มองเหมือนกันคือ

1) การตัดสินใจเป็นกระบวนการ (Process) นั้นหมายความว่า การตัดสินใจต้องผ่านกระบวนการคิด พิจารณาไตร่ตรอง วิเคราะห์แล้ว ค่อยตัดสินใจเลือก ทางที่ดีที่สุด มีหลายท่านคิดว่าการตัดสินใจไม่มีขั้นตอนอะไรมาคิดแล้วทำเลย ซึ่งในความเป็นจริงแล้วการคิดก็ต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูลข่าวสาร (Search) การออกแบบ (Design) และการเลือก (Choice) เพื่อให้สามารถเลือกทางเลือกได้ดีที่สุด

2) การตัดสินใจเกี่ยวข้องกับทางเลือก (Solution) การตัดสินใจเป็นการพยายามสร้างทางเลือกให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทางเลือกที่น้อยอาจปิดโอกาสให้เกิดความคิดสร้างสรรค์หรือ

ทางเลือกที่ดีกว่า ได้ ผู้บริหารที่ดีจำเป็นต้องมีการฝึกฝนการสร้างทางเลือกที่มากขึ้น หลากหลายด้วยวิธีการคิดแบบริเริ่ม (Initiative) และคิดแบบสร้างสรรค์ (Creative Thinking)

3) การตัดสินใจเกี่ยวข้องกับโครงสร้างขององค์การ จะเห็นว่าผู้บริหารในแต่ละระดับชั้นก็มีหน้าที่ในการตัดสินใจต่างกัน กล่าวคือ ผู้บริหารระดับสูงจำเป็นต้องตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ (Strategic Decision) เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับแนวทางที่ถูกต้องเพื่อใช้ทรัพยากรที่จำเป็นให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การที่กำหนดไว้ ผู้บริหารระดับกลางจะตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการ (Management Decision) เป็นการตัดสินใจเพื่อให้สามารถใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้บริหารระดับต้นจะตัดสินใจเกี่ยวกับการปฏิบัติการ (Operational Decision) เป็นการตัดสินใจดำเนินการควบคุมงานให้สำเร็จตามระยะเวลาและเป้าหมายที่กำหนดไว้

4) การตัดสินใจเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมคน จะเห็นว่า การตัดสินใจเกี่ยวข้องกับตั้งแต่คนเดียว กลุ่มและทั้งองค์การ ซึ่งพฤติกรรมคนแต่ละคนก็แตกต่างกัน ผู้บริหารที่ดีจะต้องมีความเข้าใจและมีจิตวิทยาเกี่ยวข้องกับบุคคลกลุ่ม และองค์การที่ดีพอจึงจะทำให้การตัดสินใจประสบผลสำเร็จได้

นอกจากนี้ พจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน (2542) ได้ให้ความหมายของ การตัดสินใจว่า “ตกลงใจ” ซึ่งหมายถึง การตกลงใจในการกระทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง

ส่วน การตัดสินใจ (Decision Making) ในมุมมองของ สุจิตรา มะแก้ว (2554) หมายถึง กระบวนการเลือกทางเลือกใดทางเลือกหนึ่ง จากหลายๆ ทางเลือกที่ได้พิจารณา หรือประเมินอย่างดีแล้วว่า เป็นทางให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายขององค์การ การตัดสินใจเป็นสิ่งสำคัญ และเกี่ยวข้องกับ หน้าที่การบริหาร หรือการจัดการเกือบทุกขั้นตอน ไม่ว่าจะเป็นการวางแผน การจัดองค์การ การจัดคนเข้าทำงาน การประสานงาน และการควบคุม การตัดสินใจได้มีการศึกษามานาน

จากความหมายของการตัดสินใจที่กล่าวมาแล้วนั้น ผู้วิจัยพอสรุปได้ว่า การตัดสินใจคือ ผลสรุปหรือผลขั้นสุดท้ายของกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลเพื่อเลือกแนวทางการ ปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ ทรัพยากร และบุคคล สามารถนำไปปฏิบัติและทำให้งานบรรลุเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการ เนื่องจาก การตัดสินใจ เป็นส่วนหนึ่งของบทบาทของผู้บริหารที่เกิดจากตำแหน่งและอำนาจที่เป็นทางการ คือบทบาทการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur) บทบาทผู้จัดการสถานการณ์ที่เป็นปัญหา (Disturbance Handler) บทบาทผู้จัดทรัพยากร (Resource Allocator) และบทบาทผู้เจรจาต่อรอง (Negotiator)

.2.3 องค์ประกอบในการตัดสินใจของผู้ปกครอง

ในการที่ผู้ปกครองจะเลือกโรงเรียนให้แก่บุตรหลานนั้นมียุทธศาสตร์ประกอบในการตัดสินใจที่จะต้องพิจารณาอยู่หลายประการ ซึ่งล้วนแต่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการในด้านการบริหารจัดการโรงเรียนหรือหน่วยงานทางการศึกษาทั้งสิ้น ดังที่ได้มีนักการศึกษาหรือผู้เกี่ยวข้องกล่าวไว้ ดังนี้

อมลสิริณ ก้นชัย (2553) ได้กำหนดภารกิจของโรงเรียนที่สำคัญ คือ การให้บริการทางการศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสังคมที่อาศัย ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีจุดมุ่งหมายอย่างแรงกล้าในการบริหารการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายให้จงได้ นั่นหมายถึงผลผลิตของโรงเรียน นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในสังคม ดังนั้นในด้านวิชาการ โรงเรียนจะต้องมีปรัชญาและเป้าหมายที่เหมาะสมเพื่อใช้เป็นเข็มทิศชี้แนวทางเพื่อให้โรงเรียนเป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพ สร้างให้ให้เด็กกล้าแสดงออก สุขภาพดี มีความสุข ด้านสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศในโรงเรียน จัดเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินงานของโรงเรียน และเป็นองค์ประกอบที่จะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และจะเป็นส่วนสำคัญที่จะสร้างความประทับใจแก่ผู้ปกครองอีกด้วย ดังนั้น สภาพแวดล้อมและบรรยากาศภายในโรงเรียนจึงควรมีรูปแบบคล้ายคลึงกับบ้านเพื่อสร้างความคุ้นเคยแก่นักเรียน ด้านความสัมพันธ์ชุมชน จากการที่โรงเรียนได้มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนได้ดำเนินการผ่านทางสื่อมวลชน และมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันในกลุ่มศิษย์เก่า ทำให้นักเรียนอยากเข้ามามีส่วนร่วมในกิจการงานต่าง ๆ ของโรงเรียน นำไปสู่การสร้างบรรยากาศใกล้ชิดกันมากขึ้นระหว่างโรงเรียนและชุมชน

นอกจากนี้ สุริยา เสียงเย็น (2550) ได้กล่าวว่า งานบริหารโรงเรียนนั้น เป็นภารกิจที่ผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนจะต้องปฏิบัตินั้นมีหลายด้าน เช่น งานวิชาการ เป็นการบริหารงานเกี่ยวกับหลักสูตร ที่มุ่งให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีทักษะขั้นพื้นฐานในการใช้ชีวิตประจำวันได้ ด้านภาพลักษณ์ของโรงเรียน จะเป็นที่จะคอยสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ผู้ปกครองต่อผู้บริหาร ครูและบุคลากร ว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถที่จะทำให้บุตรหลานของตนเองนั้นประสบความสำเร็จได้และมีความภาคภูมิใจต่อโรงเรียน ด้านอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม โรงเรียนมีอาคารหลากหลายแบบ ขึ้นอยู่กับการออกแบบ มีทั้งอาคารถาวร อาคารชั่วคราว ความร่มรื่นของต้นไม้ ความสะอาดและความปลอดภัยในการเดินทาง ซึ่งนับว่าเป็นส่วนที่จะสร้างความประทับใจแก่ผู้ปกครองได้เป็นอย่างมาก ด้านความสัมพันธ์ชุมชน เป็นการสร้างสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากรในโรงเรียนกับผู้ปกครองและหน่วยงานภายนอก ให้มีความเข้าใจที่ดีต่อกัน ช่วยกันส่งเสริมกิจกรรมต่างๆ ที่จะนำโรงเรียนและชุมชนไปยังเป้าหมายที่วางไว้ได้

ในทำนองเดียวกัน ทองดี เผ่าดี (2549) ได้ทำการรวบรวมคุณสมบัติของโรงเรียนที่ผู้ปกครองปรารถนาไว้ ดังนี้ ในด้านวิชาการนั้น จะต้องเป็นโรงเรียนที่เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษา จนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งจะได้ไม่เป็นภาระของผู้ปกครองในการหาที่เรียนให้บุตรหลาน นอกจากนั้นแล้ว โรงเรียนต้องมีกิจกรรมที่จะช่วยเสริมสร้างความเป็นผู้นำให้นักเรียนกล้าคิด กล้าแสดงออกในทางที่เหมาะสม มีการรายงานผลความก้าวหน้าเรื่องการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ ด้านภาพลักษณ์ของโรงเรียนนั้น ผู้ปกครองต้องการความน่าเชื่อถือจากโรงเรียน จากผู้บริหารและคณะครู ในการจัดสวัสดิการต่างๆ ให้เพียงพอ ด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในโรงเรียน ผู้ปกครองปรารถนาให้โรงเรียนมีการดูแลรักษาอาคารสถานที่ให้น่าอยู่และมีความปลอดภัยต่อนักเรียนและผู้ปฏิบัติงานอื่นๆ ในโรงเรียนด้วย

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎี ดังกล่าวข้างต้น รวมไปถึงการศึกษาบริบทของจังหวัดสตูลแล้ว การที่โรงเรียนจะเป็นที่ปรารถนาของผู้ปกครองได้นั้น โรงเรียนจะต้องมีความพร้อมในหลากหลายด้าน เช่น ด้านวิชาการ ด้านบริหารจัดการ ด้านภาพลักษณ์ ด้านหลักสูตร และกระบวนการจัดการเรียนการสอน ด้านสภาพแวดล้อม และด้านความสัมพันธ์ชุมชน ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาศึกษาและสังเคราะห์เพื่อบูรณาการให้เข้ากับบริบทของจังหวัดสตูลจนเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังต่อไปนี้

1) ด้านการบริหารจัดการ

โดยทั่วไปแล้วในด้านการบริหารจัดการนั้นมักจะเกี่ยวข้องกับภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือของโรงเรียน ทั้งความน่าเชื่อถือต่อโรงเรียน ความรู้ความสามารถของผู้บริหาร และบุคลากรในโรงเรียน ตลอดจนการกำกับดูแลจนได้รับการรับรองมาตรฐาน จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังที่ วิโรจน์ มูอำมหิต (2542) กล่าวว่า การบริหารจัดการที่ก่อให้เกิดภาพลักษณ์ของโรงเรียน คือ ผลที่เกิดจากความเชื่อถือ การยอมรับ และการศรัทธาในตัวผู้บริหาร คณะครูและบุคลากรในโรงเรียน รวมไปถึงระบบการบริหารงานภายในโรงเรียน นำไปสู่ความเชื่อถือต่อบุคคลและหน่วยงานภายนอกต่อไป

สุรสิทธิ์ แก้วใจ (2542) กล่าวว่า การบริหารจัดการถือเป็นภาพลักษณ์ของโรงเรียนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อความเจริญก้าวหน้าของโรงเรียน ซึ่งเป็นผลที่เกิดจากการบริหารจัดการ ตามความสามารถของผู้บริหาร กรรมการโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องที่จะต้องรับผิดชอบ

โดยสรุป กล่าวคือ ด้านการบริหารจัดการ หมายถึง การที่โรงเรียนและองค์กรมีผู้นำ ที่มีความวิสัยทัศน์ มีความเข้าใจ มีปฏิภาณไหวพริบดี มีความสามารถในการประสานงานและตัดสินใจได้อย่างฉลาด มีทักษะในการเป็นผู้นำที่ดี จนเป็นที่ยอมรับของบุคคลกร ผู้ปกครองนักเรียน และท้องถิ่น จนทำให้โรงเรียนมีคุณภาพ ตามมาตรฐานการศึกษา และเป็นผู้ที่ดูแล ควบคุม ดำเนินการ โรงเรียนได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพการจัดการศึกษาจาก สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)

2) ด้านวิชาการ หลักสูตร และกระบวนการจัดการเรียนการสอน

การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดผลตามเป้าหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547)

สรินญา ชัยนุรัตน์ (2554) กล่าวว่า การบริหารงานด้านวิชาการ คือ การบริหารงานเกี่ยวกับหลักสูตรหรือแนวการจัดประสบการณ์ ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐานให้อ่านออก เขียนได้ คิดคำนวณตัวเลขได้ ประกอบอาชีพตามควรแก่วัยได้ การนำแผนการสอนไปใช้

เป็นแนวทางในการสอนหรือจัดกิจกรรมให้แก่เด็ก นอกจากนี้ยังมีการจัดการสื่อการสอนให้ครูได้ใช้อย่างสะดวกตลอดปีการศึกษา

ซุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2545) ได้กล่าวถึง หลักการบริหารงานวิชาการที่สำคัญๆ ดังนี้

1. หลักการพัฒนาคุณภาพ (Quality Management) เป็นการบริหารเพื่อนำไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ องค์ประกอบของคุณภาพที่เป็นตัวชี้วัดคือผลผลิต และกระบวนการเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคลากรและผู้รับบริการได้รับความพึงพอใจ พัฒนาศักยภาพเป็นที่ยอมรับของสังคมในระดับสากลมากขึ้น โดยอาศัยกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาได้แก่ การควบคุมคุณภาพการตรวจสอบคุณภาพ และการประเมินผล

2. หลักการมีส่วนร่วม (Participation) การปรับปรุงคุณภาพของกระบวนการบริหารได้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอ โดยหลักการมีส่วนร่วม การเสนอแนะและการพัฒนาในงานวิชาการ ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย จึงอาจดำเนินงานในรูปของคณะกรรมการวิชาการ โดยมีเป้าหมายนำไปสู่การพัฒนา คุณภาพได้มากขึ้น การมีส่วนร่วมต้องเริ่มจาก การร่วมคิด ร่วมทำและร่วมประเมินผล

3. หลักการ 3 องค์ประกอบ (3-Es) ได้แก่ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ประหยัด

3.1 หลักประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง การปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้เป็นไปตามขั้นตอนและกระบวนการ มีปัญหาและอุปสรรคขณะดำเนินการก็สามารถปรับปรุงแก้ไข ได้ การมีประสิทธิภาพเน้นไปที่กระบวนการ (Process) การใช้กลยุทธ์และเทคนิควิธีต่างๆที่ ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์มากที่สุด

3.2 หลักประสิทธิผล (Effectiveness) หมายถึง ได้ผลผลิต (Outcome) ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความรู้ความสามารถ มีทักษะเพิ่มขึ้น รวมทั้งการคำนึงถึงผลประโยชน์ที่ได้รับ อย่างไรก็ตามมักใช้สองคำนี้ควบคู่กันคือมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

3.3 หลักประหยัด (Economy) หมายถึง การใช้เวลา น้อย การลงทุนน้อย การใช้กำลังหรือแรงงานน้อย โดยไม่ต้องเพิ่มทรัพยากรการบริหาร แต่ได้ผลผลิตตามที่คาดหวัง ดังนั้นการลงทุนทางวิชาการจึงต้องคำนึงหลักความประหยัดด้วยเช่นกัน

4. หลักความเป็นวิชาการ (Academics) หมายถึง ลักษณะที่ครอบคลุมเนื้อหาสาระ ของวิชาการได้แก่ หลักการพัฒนาหลักสูตร หลักการเรียนรู้ หลักการสอน หลักการวัดผล ประเมินผล หลักการนิเทศการศึกษา และหลักการวิจัย เป็นต้น หลักการเหล่านี้เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและสร้างสรรค์

สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการเป็นแนวคิดเพื่อให้การปฏิบัติบรรลุสู่ความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ ดังนั้นในการบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารต้องใช้ทั้งหลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยคำนึงถึงคุณภาพของเป้าหมายคือ ผู้เรียนเป็นหลัก นอกจากนี้ต้องคำนึงถึงบุคลากร

ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในกระบวนการบริหาร โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหาร ให้การส่งเสริมสนับสนุน และดูแลเอาใจใส่ ด้วยความยุติธรรมและเสมอภาค การบริหารงานวิชาการจึงถือเป็นหัวใจ เป็นส่วนที่สำคัญที่สุดในสถานศึกษา ผู้บริหารต้องใส่ใจและตระหนักในภารกิจ รู้จักปรับปรุงตนเอง รู้ และเข้าใจงานวิชาการอย่างถ่องแท้รวมทั้งพัฒนางานวิชาการให้ก้าวหน้า ทันทต่อการจัดการศึกษาในยุคปัจจุบัน นอกจากนี้ยังจะได้รับความไว้วางใจ การยอมรับนับถือจากชุมชน สังคม อันจะนำมาซึ่งความภาคภูมิใจต่อความสำเร็จในที่สุด

ดังนั้น ด้านวิชาการ หลักสูตร และกระบวนการจัดการเรียนการสอน หมายถึง การจัดหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดสตูล ให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน การจัดกิจกรรมการสอน ให้นักเรียนมีทักษะด้านการอ่าน คิด วิเคราะห์ ซึ่งส่งผลให้นักเรียนได้รับความรู้ ตลอดถึงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น ส่งผลให้นักเรียนสามารถสอบเข้าเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาเพิ่มมากขึ้น เป็นการสร้างชื่อเสียงให้กับโรงเรียน ตลอดจนได้รับการยอมรับจากนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนเพิ่มมากขึ้น

3) ด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของโรงเรียน

กรมสามัญศึกษา (2543) ให้ความหมายว่า สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา หมายถึง การรับรู้ หรือความรู้สึกที่สมาชิกในโรงเรียนมีต่อโรงเรียน และอาจรวมถึงความรู้สึกที่พ่อแม่ผู้ปกครอง และชุมชนที่มีต่อโรงเรียนด้วยถ้ามีสภาพแวดล้อมที่ดีก็จะทำให้เกิดความรู้สึกประทับใจ อบอุ่นใจ มีความรู้สึกเป็นเป็นเจ้าของและภาคภูมิใจที่ได้เป็นสมาชิก ถ้าสภาพแวดล้อมไม่ดีก็จะทำให้เกิดความรู้สึกที่ขาดความรักความผูกพันต่อโรงเรียน ขาดความรู้สึกการเป็นเจ้าของ เปื่อหน่ายห่างเหินเฉยเมย หัวเหว่ ฯลฯ (ธนศ ขาเกิด, 2533)

บรรยากาศของโรงเรียนเป็นสภาวะอันเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนแล้วส่งผลถึงความรู้สึกของบุคคลเป็นสภาพการณ์ที่ไม่อาจมองเห็นหรือจับต้องได้แต่เป็นภาพสะท้อนทางความรู้สึกของบุคคลเมื่อคนปะทะกับสิ่งแวดล้อมแล้วเกิดความรู้สึกที่ดีก็เรียกว่า "บรรยากาศดี" ในทางตรงกันข้าม เมื่อคนปะทะกับสิ่งแวดล้อมแล้วเกิดความรู้สึกที่ไม่ดีก็เรียกว่า "บรรยากาศไม่ดี" โรงเรียนซึ่งมีบรรยากาศที่ดีจะทำให้นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนเกิดความรู้สึกพอใจภูมิใจ อบอุ่นใจสบายใจ รู้สึกในความเป็นเจ้าของ และอยากมาโรงเรียนโรงเรียนที่มีบรรยากาศ ไม่ดีจะทำให้สมาชิกเกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย ห่างเหินเฉยเมย ว้าเหว่ และไม่อยากมาโรงเรียน

กล่าวโดยสรุป ก็คือ โรงเรียนที่มีบรรยากาศดีจะทำให้ทุกคนทำงานร่วมกันอย่างเต็มที่ และมีความสุขแต่ถ้าบรรยากาศของโรงเรียนไม่ดี ทุกคนก็จะมีแต่ความระทมทุกข์

อาคารสถานที่หมายถึงตัวอาคารสนามตลอดจนสิ่งก่อสร้างต่างๆภายในโรงเรียนมีความสำคัญทำให้การศึกษาภายในโรงเรียนดำเนินไปตรงตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้เกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับอาคารสถานที่และบริเวณโรงเรียนพอสรุปได้ดังนี้

1. ที่ตั้งโรงเรียนโรงเรียนต้องตั้งอยู่ในย่านชุมชนนักเรียนไปกลับสะดวกทุกฤดูกาล
2. ลักษณะที่ตั้งของโรงเรียนน้ำท่วมไม่ถึงไม่มีน้ำขังตลอดปีภายในและภายนอกโรงเรียนไม่มีขยะหรือสิ่งปฏิกูล
3. โรงเรียนตั้งอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ตึงงามโดยไม่ตั้งอยู่ใกล้ๆ แหล่งการปนั้แหล่งเสื่อมโทรมทางด้านศีลธรรมหรือแหล่งที่ไม่เจริญตาเจริญใจ
4. โรงเรียนมีบริเวณเพียงพอให้นักเรียนได้เล่นพักผ่อนและปฏิบัติกิจกรรมตามหลักสูตรได้เป็นอย่างดีโดยเฉลี่ยควรมีเนื้อที่มากกว่า 87 ตารางเมตรต่อนักเรียน 1 คน
5. บริเวณโรงเรียนได้รับการเอาใจใส่ดูแลตกแต่งอย่างเหมาะสมสวยงามสะอาดเรียบร้อยและร่มรื่นอยู่เสมอมิรั้วรอบขอบชิดมีดอกไม้ประดับไม้ยืนต้นได้รับการดูแลตกแต่งสวยงามมีที่พักผ่อนทางเดินและสนามหญ้าได้รับการปรับปรุงตกแต่งเป็นอย่างดี
6. อาคารเรียนถาวรทาสีหรือเรียบร้อยห้องเรียนเป็นสัดส่วนสภาพใ้การใช้การได้ดีสะดวกต่อการเรียนการสอน
7. โรงเรียนมีอาคารเรียนเพียงพอกับจำนวนนักเรียนโดยคำนวณอัตราเฉลี่ยของนักเรียนต่อห้องเรียน
8. สุขลักษณะในห้องเรียนมีอากาศถ่ายเทดีอากาศไม่ร้อนอบอ้าวจนเป็นอุปสรรคต่อการเรียนมีประตูหน้าต่างขนาดถูกต้องและจำนวนมากพอมีแสงสว่างเหมาะสมและทั่วถึงเด็กสามารถมองเห็นกระดานดำและปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ได้เป็นอย่างดีไม่มีเสียงฝุ่นกลิ่นควันและสิ่งอื่นๆ รบกวน

โดยปกติสถานที่ตั้งของโรงเรียนจะตั้งอยู่ในแหล่งชุมชนเพื่อรองรับนักเรียนในเขตพื้นที่นั้นๆ ซึ่งมีระยะทางไม่ไกลนัก เป็นการอำนวยความสะดวกให้กับผู้ปกครองนักเรียนที่จะส่งบุตรหลานเข้าเรียน ใช้เวลาการเดินทางน้อย ไปกลับสะดวก นักเรียนไม่เหนื่อย ไม่เปลี่ย ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการเรียนรู้ การที่ผู้ปกครองเลือกโรงเรียนได้นั้น บางคนนึกถึงระยะทาง คือ โรงเรียนอยู่ใกล้บ้าน ผู้ปกครองไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ค่ารับ ส่งนักเรียน ผู้ปกครองบางคนเลือกโรงเรียนที่ตั้งอยู่ทางผ่านระหว่างบ้าน และที่ทำงานของผู้ปกครอง จากการวิจัยของ (เชาวรัตน์ โทณผลิต, 2539) พบว่าผู้ปกครองนิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียนใกล้บ้าน

ธีระ รุญเจริญ (2548) ได้กล่าวถึงความพร้อมของอาคารสถานที่ซึ่งอาคารสถานที่รวมถึงตัวอาคารสนามตลอดจนสิ่งก่อสร้างต่างๆ ภายในโรงเรียนมีความสำคัญทำให้การศึกษาภายในโรงเรียนดำเนินไปตรงตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้เกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับอาคารสถานที่และบริเวณโรงเรียนพอสรุปได้ดังนี้

1. ที่ตั้งโรงเรียนโรงเรียนต้องตั้งอยู่ในย่านชุมชนนักเรียนไปกลับสะดวก
ทุกฤดูกาล
2. ลักษณะที่ตั้งของโรงเรียนน้ำท่วมไม่ถึงไม่มีน้ำขังตลอดปีภายในและ
ภายนอกโรงเรียนไม่มีขยะหรือสิ่งปฏิกูล
3. โรงเรียนตั้งอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ต้งามโดยไม่ตั้งอยู่ใกล้ๆแหล่งการพนัน
แหล่งเสื่อมโทรมทางด้านศีลธรรมหรือแหล่งที่ไม่เจริญตาเจริญใจ
4. โรงเรียนมีบริเวณเพียงพอให้นักเรียนได้เล่นพักผ่อนและปฏิบัติกิจกรรม
ตามหลักสูตรได้เป็นอย่างดีโดยเฉลี่ยควรมีเนื้อที่มากกว่า 87 ตารางเมตร ต่อนักเรียน 1 คน
5. บริเวณโรงเรียนได้รับการเอาใจใส่ดูแลตกแต่งอย่างเหมาะสมสวยงาม
สะอาดเรียบร้อยและร่มรื่นอยู่เสมอมิรั้วรอบขอบชิดมีดอกไม้ประดับไม้ยืนต้นได้รับการดูแลตกแต่ง
สวยงามมีที่พักผ่อนทางเดินและสนามหญ้าได้รับการปรับปรุงตกแต่งเป็นอย่างดี
6. อาคารเรียนถาวรทาสีหรือเรียบร้อยห้องเรียนเป็นสัดส่วนสภาพใ้การใช้การได้
ดีสะดวกต่อการเรียนการสอน
7. โรงเรียนมีอาคารเรียนเพียงพอกับจำนวนนักเรียนโดยคำนวณอัตราเฉลี่ย
ของนักเรียนต่อห้องเรียน
8. สุขลักษณะในห้องเรียนมีอากาศถ่ายเทดีอากาศไม่ร้อนอบอ้าวจนเป็น
อุปสรรคต่อการเรียนมีประตูหน้าต่างขนาดถูกต้องและจำนวนมากพอมีแสงสว่างเหมาะสมและทั่วถึง
เด็กสามารถมองเห็นกระดานดำและปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ได้เป็นอย่างดีไม่มีเสียงฝุ่นกลิ่นควันและสิ่ง
อื่นๆ รบกวน

สรุปได้ว่า สถานที่ตั้งของโรงเรียนย่อมมีผลต่อการตัดสินใจที่บุคคลจะเข้าเรียน
สถานที่ตั้งควรตั้งที่เดินทางสะดวก สามารถเลือกเดินทางได้หลายทาง โรงเรียนตั้งอยู่ในบริเวณที่ตั้งที่มี
สภาพแวดล้อมรอบข้างดี มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ดังนั้น ด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของโรงเรียน หมายถึง การจัดสิ่งแวดล้อม
ภายในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดสตูล ให้มีบรรยากาศทางวิชาการ และมีสภาพแวดล้อมที่
น่าอยู่ มีความปลอดภัย มีการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ มีห้องปฏิบัติการเพียงพอ
กับจำนวนนักเรียน และอยู่ท่ามกลางสังคมและวัฒนธรรมบรรยากาศแบบอิสลาม

4) ด้านค่าใช้จ่ายและสวัสดิการของโรงเรียน

ค่าใช้จ่าย หมายถึง ค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่แต่ละโรงเรียนเรียกเก็บจาก
ปกครองนั้นมีความแตกต่างกันผู้ปกครองจะต้องศึกษารายละเอียดเพื่อเลือกจะสามารถจ่ายค่าใช้จ่าย
ได้หรือไม่ โดยค่าธรรมเนียมที่ทางโรงเรียนเรียกเก็บมีลักษณะดังนี้คือ

1. ค่าธรรมเนียมการเรียน หมายความว่า ค่าใช้จ่ายที่โรงเรียนเรียกเก็บจากผู้ปกครองหรือนักเรียนเพื่อเป็นค่าลงทะเบียนแรกเข้า ค่าเล่าเรียน ค่าบำรุงห้องสมุด หรือค่าอุปกรณ์ทางการศึกษา ค่าเรียนภาษาอังกฤษ

ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดรูปแบบการจัดเก็บค่าธรรมเนียมของโรงเรียนเอกชนไว้ดังนี้ มาตรา 32 การกำหนดค่าธรรมเนียมการศึกษาและ

ค่าธรรมเนียมอื่นของโรงเรียนในระบบให้คำนึงถึงค่าใช้จ่ายในการจัดการการศึกษา ค่าตอบแทนครูที่มีความรู้และความสามารถที่ดีและค่าใช้จ่ายอื่นซึ่งรวมถึงค่าใช้จ่ายในการขยายกิจการและผลตอบแทน ผลตอบแทนตามวรรคหนึ่งต้องไม่เกินอัตราที่คณะกรรมการกำหนด ค่าธรรมเนียมการศึกษาและค่าธรรมเนียมอื่นตามวรรคหนึ่ง ให้ประกาศไว้ในที่เปิดเผยในโรงเรียนในระบบ และโรงเรียนในระบบจะเรียกเก็บเงินอื่นใดจากผู้ปกครองหรือนักเรียนนอกจากที่กำหนดตามวรรคหนึ่งไม่ได้ มาตรา 33 ในกรณีที่คณะกรรมการเห็นว่าการกำหนดค่าธรรมเนียมการศึกษาและค่าธรรมเนียมอื่นตามมาตรา 32 ของโรงเรียนในระบบมีลักษณะเป็นการแสวงหากำไรเกินควร และโรงเรียนในระบบดังกล่าวไม่สามารถแสดงได้ว่ามิได้เป็นการแสวงหากำไรเกินควร คณะกรรมการมีอำนาจสั่งให้ลดค่าธรรมเนียมการศึกษาและค่าธรรมเนียมอื่นดังกล่าวลงตามที่เห็นสมควรได้ มาตรา 34 ในกรณีที่กระทรวงศึกษาธิการเห็นว่าค่าธรรมเนียมการศึกษาและค่าธรรมเนียมอื่นที่ โรงเรียนในระบบกำหนดตามมาตรา 32 เป็นภาระแก่ประชาชนเกินสมควร จะสั่งให้โรงเรียนในระบบลดค่าธรรมเนียมดังกล่าวลงตามที่เห็นสมควรก็ได้ จากมาตราข้างต้นแสดงให้เห็นว่าพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้เปิดให้โรงเรียนเอกชนเป็นผู้กำหนดค่าธรรมเนียมตามความเหมาะสมโดยพิจารณาจาก ค่าใช้จ่ายทางการศึกษา ค่าจ้างบุคลากรและค่าใช้จ่ายในการขยายกิจการโรงเรียน ดังนั้นค่าธรรมเนียมของโรงเรียนเอกชนแต่ละโรงเรียนจึงไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับพิจารณาตาม เหตุผลข้างต้น

อัจฉรา เจริญประสิทธิ์ (2551) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเลือกสถานศึกษาต่อในระดับประถมของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนอนุบาลเปล่งประสิทธิ์ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในระดับสถานศึกษาในด้านค่าใช้จ่ายพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อัตราค่าธรรมเนียมการเรียนมีความคุ้มค่า

สอดคล้องกับผลวิจัยของ ศิริพร สันติเมทนีดล (2552) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการเลือกโรงเรียนอนุบาลในด้านค่าใช้จ่าย อัตราการเก็บค่าใช้จ่ายของสถานศึกษามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ซึ่งส่งผลให้ทราบว่าผู้ปกครองมีการเลือกโรงเรียนเป็นหลัก และต้องชัดเจน ซึ่งโรงเรียนอนุบาลเอกชนที่จัดการศึกษาดี มีสื่อการสอนที่ครบครัน มีความจำเป็นที่ต้องใช้งบประมาณดำเนินการมาก การเก็บค่าธรรมเนียมการเรียนก็ย่อมจะมากตามไปด้วย และสอดคล้องกับผลวิจัยของ นาฎนภางค์ รวยดี (2548) ปัจจัยด้านการเก็บค่าธรรมเนียมการเรียนของโรงเรียนระดับประถมศึกษาเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญและมีผลต่อการพิจารณาตัดสินใจของผู้ปกครองเป็นอย่างมากเพราะโรงเรียนเอกชนที่จัดการศึกษามีชื่อเสียงสื่อการเรียนการสอนครบครันมีความจำเป็นที่ต้องใช้งบประมาณดำเนินการมากการเก็บค่าธรรมเนียมการเรียนก็ย่อมจะมากตามไปด้วยดังนั้นผู้ปกครองจึงควรพิจารณาอย่างรอบครอบว่าการจัดการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความคุ้มค่ากับเงินค่าธรรมเนียมที่ชำระไปหรือไม่

ดังนั้น ผู้วิจัยของกล่าวโดยรวมว่า ด้านค่าใช้จ่ายและสวัสดิการของโรงเรียน หมายถึง อัตราการเก็บค่าเล่าเรียนตามที่รัฐกำหนด และการเรียกเก็บค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่เกินจากรัฐจัดสรรให้ ซึ่งเป็นเงินที่ผู้ปกครองต้องจ่ายให้โรงเรียน รวมถึงการจัดบริการเครื่องอำนวยความสะดวก และปัจจัยพื้นฐานแก่นักเรียนเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีและความปลอดภัยแก่นักเรียน

5) ด้านความสัมพันธ์ชุมชน

การประสานสัมพันธ์ชุมชน หมายถึงการดำเนินงานของกลุ่มบุคคลในสถานศึกษาในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน เช่น ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันราชการ องค์กรเอกชน และสถาบันสังคมอื่นๆ เป็นต้น

อาจกล่าวได้ว่า การประสานสัมพันธ์กับชุมชนเป็นการดำเนินงานของกลุ่มบุคคลในสถานศึกษาในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน สำหรับกลุ่มบุคคลในสถานศึกษานั้น ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าภาควิชาหรือหัวหน้าหมวดวิชาต่างๆ รวมทั้งครูอาจารย์ทุกคน ย่อมจะดำเนินงานในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนด้วย เช่น การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยสอนให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ที่บ้านหรือนำไปใช้ในชุมชน หรือนำความรู้ไปช่วยแก้ปัญหาในชุมชน บุคคลในสถานศึกษาไปร่วมกิจกรรมในชุมชน สถานศึกษาขอความช่วยเหลือจากชุมชน สถานศึกษาให้ความช่วยเหลือชุมชน สถานศึกษาใช้ทรัพยากรในชุมชน เป็นต้น

หวน พันธุ์พันธ์ (2529) การบริหารสถานศึกษากับด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน การดำเนินงานในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน จะดำเนินงานได้หลากหลายดังนี้

1. การสอนให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ในครอบครัวและชุมชน เช่น การละเว้นจากยาเสพติด การลดละเลิกอบายมุข การลดละเลิกใช้ยาฆ่าแมลง การใช้เครื่องใช้ไฟฟ้า การปลูกผักปลอดสารพิษ การปลูกป่ารักษาธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ฯลฯ เนื้อหาวิชาเหล่านี้เมื่อผู้เรียนเรียนในสถานศึกษาแล้ว ผู้สอนจะย้าให้ผู้เรียนนำไปใช้ในครอบครัวและชุมชน และติดต่อประสานงานกับผู้ปกครองให้อบรมดูแลว่าผู้เรียนว่าน าคความรู้ไปใช้หรือไม่อย่างไรอีกด้วย

2. สถานศึกษาขอความร่วมมือจากชุมชนซึ่งจะขอความร่วมมือจากชุมชนในด้านต่างๆ ได้คือ

- 2.1 ขอความร่วมมือในด้านการเป็นวิทยากรหรือเป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ เช่น ในชุมชนมีภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ศิลปินพื้นบ้าน ช่างทอผ้า ช่างจักสาน ช่างแกะสลัก ช่างปั้น และช่างตัดผม เป็นต้น ซึ่งเป็นแหล่งศึกษาหาความรู้อย่างยิ่ง จะดำเนินการได้โดยเชิญมาเป็นวิทยากรหรือให้ผู้เรียนไปศึกษาไปฝึกงานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเหล่านี้

- 2.2 ขอความร่วมมือในด้านทุนทรัพย์ วัสดุครุภัณฑ์จากชุมชน เช่น ขอบริจาคเงินจากธนาคาร บริษัทห้างร้าน ในชุมชนเพื่อนำมาใช้จ่ายในสถานศึกษา หรือเป็นเงินทุนสำหรับผู้เรียนที่ยากจน ขอบริจาคหนังสือเครื่องเขียนจากสำนักพิมพ์ โรงพิมพ์ ร้านจำหน่ายเครื่องเขียนแบบเรียน ขอบริจาคข้าวสาร ผัก ผลไม้ ไข่ไก่ จากประชาชนในชุมชนเพื่อนำมาทำอาหารกลางวันแก่ผู้เรียนในสถานศึกษา เป็นต้น

3. สถานศึกษาให้ความช่วยเหลือหรือบริการชุมชน ซึ่งอาจจะดำเนินการได้หลากหลาย เช่น

3.1 จัดให้มีการสอนหรือฝึกอบรมเกี่ยวกับวิชาชีพให้กับประชาชนในชุมชน เช่น การตอนติดตาต่อกิ่งต้นไม้ การเกษตรผสมผสาน การเลี้ยงปลาในนาข้าว การเลี้ยงไก่พันธุ์เนื้อ การตัดเย็บเสื้อผ้า การทำอาหารทำขนม การใช้คอมพิวเตอร์ การแก้และซ่อมเครื่องยนต์ เป็นต้น

3.2 ให้ความช่วยเหลือในด้านความรู้และเผยแพร่ความรู้ใหม่ๆแก่ประชาชนในชุมชน เช่น ความรู้เกี่ยวกับอาหาร ยารักษาโรค (ยาชุด ยาแก้ปวดต่างๆ) โรคภัยไข้เจ็บต่างๆ การรักษาโรคแบบธรรมชาติบำบัด อันตรายจากยาฆ่าแมลงในผักผลไม้ การเกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรกรรมทางเลือก เป็นต้น

3.3 จัดบริการข่าวสารเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน เช่น สถานศึกษาทำหอกระจายข่าว แล้วถ่ายทอดเสียงจากรายการวิทยุที่เป็นความรู้เพื่อประชาชนจะได้นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ หรืออ่านข่าวสารความรู้เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพอนามัย เป็นต้น

3.4 การเป็นผู้นำและให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน สถานศึกษาจะดำเนินการได้โดยจัดโครงการพัฒนาชุมชน โดยชุมชนสนับสนุนด้านบุคลากรและวัสดุอุปกรณ์ เช่น ขุดลอกคูคลองที่ตื้นเขิน ขุดคุ้ยระบายน้ำ ซ่อมสร้างถนนเข้าหมู่บ้าน ทำความสะอาดวัดและตลาด เป็นต้น

4. บริการเกี่ยวกับอาคารสถานที่ของสถานศึกษาแก่ประชาชนในชุมชน เช่น ให้ประชาชนในชุมชนใช้หอประชุม ใช้ห้องสมุด ใช้ห้องพยาบาล ใช้โรงอาหาร และใช้สนามกีฬา เป็นต้น

5. การออกเยี่ยมเยียนผู้ปกครอง และผู้เรียนตามบ้าน เช่น เมื่อผู้เรียนเจ็บป่วย หรือผู้สอนไปแนะนำผู้เรียนทำแปลงเกษตรที่บ้าน รวมทั้งการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน เช่น ร่วมงานการทอดกฐินที่วัด ร่วมงานมงคลในชุมชน เป็นต้น

6. การประชาสัมพันธ์สถานศึกษา เช่นจัดให้มีสิ่งพิมพ์เพื่อเผยแพร่ข่าวสารของสถานศึกษา อาจทำในรูปของจดหมายข่าว วารสาร จัดให้มีเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์เพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้มาติดต่อสอบถามหรือให้ความสะดวกแก่ผู้มาติดต่อสถานศึกษา

7. การเชิญผู้ปกครองและประชาชนในชุมชนมาประชุม เช่นในวันปฐมนิเทศนักเรียนใหม่ วันเปิดเรียนในภาคเรียนแรกของปีการศึกษา เป็นต้น

8. การรายงานผลการเรียนและอื่นๆ ให้ผู้ปกครองทราบ เช่น การรายงานเป็นประจำวัน หรือการทำสมุดพกประจำตัวนักเรียน ซึ่งจะมีทั้งผลการเรียน ความประพฤติ สุขภาพ และอื่นๆ

9. การใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในงานวิชาการ แบ่งออกได้เป็น 4 ช้อย่อย ดังนี้

9.1 ทรัพยากรบุคคล ได้แก่ นักวิชาการ ครูอาจารย์จากสถานศึกษาอื่น ศิลปินพื้นบ้าน ผู้อาวุโส ผู้เป็นปูชนียบุคคลในหมู่บ้าน ผู้ปกครองนักเรียน ซึ่งนำมาใช้ในลักษณะขอคำปรึกษาและข้อเสนอแนะ หรือเชิญเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ผู้เรียน เป็นต้น

9.2 ทรัพยากรวัสดุที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ โสตทัศนูปกรณ์สถานศึกษาอื่น นำมาใช้ในลักษณะของการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์การศึกษา การร่วมมือทางวิชาการ เป็นต้น

9.3 ทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ป่าไม้ ภูเขา ทะเล ปะการัง หินแร่ ธาตุ สัตว์ป่า สมุนไพร ซึ่งจะนำมาใช้ในลักษณะเป็นสื่อการเรียนการสอน การไปทัศนศึกษา การช่วยกันอนุรักษ์ไว้ เป็นต้น

9.4 ทรัพยากรสังคม ได้แก่ วันสำคัญ ศิลปะพื้นบ้าน วัฒนธรรมพื้นบ้าน โบราณวัตถุสถาน ประเพณีต่างๆ ซึ่งจะนำมาใช้ได้ ในลักษณะให้ครูอาจารย์ นิสิต นักศึกษา นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมโดยตรง จัดนิทรรศการ การศึกษาหาข้อมูลเพื่อจะได้ช่วยกันอนุรักษ์ไว้ เป็นต้น

ความสำคัญของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (ธีระ รุญเจริญ, 2550) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ว่าการสร้างมนุษยสัมพันธ์เป็นงานสำคัญอย่างหนึ่งของผู้บริหารโรงเรียน ที่จะต้องจัดให้มีขึ้น เพื่อความเจริญก้าวหน้าและมั่นคงของโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องสร้างมนุษยสัมพันธ์กับบุคคล 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ ภายในโรงเรียน และบุคคลในชุมชนรอบโรงเรียน ในการสร้างมนุษยสัมพันธ์นั้น ผู้บริหารโรงเรียนควรคำนึงถึงหลัก 6 ประการคือ

1. ผู้บริหารทุกระดับควรถือว่า โรงเรียนเป็นของประชาชน รัฐจัดโรงเรียนขึ้นเพื่อประโยชน์ของประชาชน
2. ผู้บริหารการศึกษาควรอยู่ใกล้ชิดกับประชาชน มีงานทางวัฒนธรรมและศาสนาที่ไหนที่พอจะไปร่วมกับเขาได้ก็ควรไป ไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่เราเห็นด้วยหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อรักษามนุษยสัมพันธ์และความร่วมมือที่ดีกับประชาชน
3. ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรู้เห็นกิจการของโรงเรียนตามสมควร หรือทุกโอกาสที่ทำได้
4. แนะนำให้ครูออกไปพบปะผู้ปกครอง หรือเยี่ยมเยียนนักเรียนที่บ้าน ถ้าพอจะทำได้และสถานการณ์อำนวย เพื่อสร้างความสัมพันธ์ส่วนตัวตามวัฒนธรรมไทย
5. มีทางใดที่โรงเรียนพอจะช่วยพัฒนาชาวบ้าน ด้วยการให้การศึกษาทั้งด้านวิชาสามัญและวิชาชีพ ผู้บริหารไม่ควรเพิกเฉย แต่ควรจัดให้ทุกโอกาสที่พอจะทำได้
6. การรับความช่วยเหลือทางการเงิน ซึ่งนำมาบำรุงโรงเรียน ควรให้เกียรติแก่ผู้ให้โดยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ประกาศให้ชุมชนทราบ เป็นต้น

เขมะศิริ ศรีไสว (2549) กล่าวว่าในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาไปในทางที่เหมาะสมกับกาลสมัยหลายเรื่องการจัดครูเข้าชั้นเรียนเพื่อให้ได้ผลตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรที่ต้องการให้ครูเป็นทั้งพี่เลี้ยงและผู้คอยแนะแนวทางที่ถูกที่ควรให้กับเด็ก จึงมีความจำเป็นมากเพราะในปัจจุบันไม่ใช่จะเป็นเพียงผู้สอนหนังสือเท่านั้นแต่จะต้องเป็นผู้ที่มีความรอบรู้และเป็นนักปกครองการจัดครูเข้าชั้นโรงเรียนจึงจำเป็นต้องพิจารณาคัดเลือกกันอย่างถี่ถ้วนและรอบคอบที่สุดประเด็นด้านครูผู้สอนที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการเลือกโรงเรียนมากที่สุด 5 เรื่อง ด้วยกันได้แก่ครูที่มีจิตใจในความเป็นครูไม่ทำร้ายเด็กหรือทำโทษด้วยวิธีต่างๆมีการแสดงกิริยาวาจาทำทางต่อนักเรียนด้วยความรักเอาใจใส่มีเมตตากรุณาเข้าใจเด็กไม่มีอคติ ถ้าเอียงการปลุกฝังคุณธรรมจริยธรรมและระเบียบวินัยให้ได้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

สรุปได้ว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนและต่อโรงเรียนเพราะทั้ง 2 สถาบันนี้ จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันไม่ว่าจะเป็นในด้านความรู้โรงเรียนก็มีหน้าที่ให้ความรู้แก่ชุมชนในเรื่องต่างๆส่วนชุมชนก็สามารถให้ความรู้แก่ทางโรงเรียนได้ในเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่นประโยชน์อย่างแท้จริงในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้นเพื่อให้ครูได้นำเอาสิ่งต่างๆที่อยู่ในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในด้านการเรียนการสอนเพื่อให้งิจกรรมการเรียนการสอนประสบผลสำเร็จนอกจากนั้นก็นำเอาความรู้ทรัพยากรในโรงเรียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนให้มากที่สุดเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของคนในชุมชน

ดังนั้น ด้านความสัมพันธ์ชุมชน หมายถึง ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยโรงเรียนช่วยเหลือกิจกรรมของชุมชน และชุมชนเข้ามามีบทบาทในการบริหาร ด้านการจัดการศึกษา และช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น ทั้งจากผู้ปกครอง และศิษย์เก่า ตลอดทั้งการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนให้กับชุมชน และการเป็นแหล่งเรียนรู้เพิ่มเติมให้แก่ชุมชน

2.3 การตัดสินใจในอิสลาม

นอกจากนี้แล้ว ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักการตัดสินใจและแนวทางในการตัดสินใจโดยใช้หลักคำสอนของศาสนาอิสลาม ซึ่งได้แก่ อัลกรุอ่าน อัลฮาดิษ และแนวคิดของผู้รู้ทางศาสนามาแนะนำ ดังนี้

อาลี มุฮัมหมัด ญุบรอน ซอและฮ์ (อ้างถึงใน นิเลาะ แวอุเซ็ง, 2551) ได้กล่าวไว้อย่างน่าสนใจว่า การตัดสินใจเป็นหนึ่งในหลักการพื้นฐานในการบริหารจัดการศึกษา ดังนั้นผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ซึ่งรวมไปถึง พ่อแม่ และผู้ปกครอง ควรต้องพิจารณาสิ่งต่อไปนี้เมื่อต้องมีการตัดสินใจเกิดขึ้น

1) การตัดสินใจทุกอย่างต้องเป็นไปตามหลักซารีอะฮ์ และจะต้องไม่นำไปสู่การปฏิเสธต่ออัลเลาะห์ ﷻ และรอซูล ﷺ ของพระองค์ เมื่อใดก็ตามที่วัตถุประสงค์และวิธีการมีความถูกต้อง เหมาะสม สิ่งที่ได้ตัดสินใจลงไปแล้วจะมีความถูกต้องอย่างมีเหตุมีผล ตามไปด้วย

2) พ่อแม่ ผู้ปกครอง นักเรียนครู คุรุศึกษาสภาพการณ์ และทำความเข้าใจเกี่ยวกับความต้องการของพวกเขาก่อนที่จะทำการตัดสินใจใด ๆ ที่มีผลต่อเขาลงไป ทั้งนี้ เพื่อลดข้อขัดแย้งและการเข้าใจผิดซึ่งกันและกัน

3) การตัดสินใจจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและความสอดคล้องกับธรรมชาติและความสามารถของของบุตรหลานในการปกครองด้วย

การตัดสินใจจะต้องมาจากสภาวะการบริหารไม่ใช่มาจากปัจเจกบุคคล เพื่อความรอบคอบ เนื่องจากสภาวะการบริหารนั้นประกอบไปด้วยผู้เชี่ยวชาญ จากหลากหลายอาชีพ หลากหลายสาขาวิชาและการมีส่วนร่วมในการดำเนินการหลังจากตัดสินใจลงไป อัลกรุอ่านได้มีการสนับสนุนและพระองค์ได้ชี้แนะแนวทางในการแก้ปัญหาโดยการให้อภัยซึ่งกันและกันและให้มีการตัดสินใจโดยการปรึกษาหารือกัน และมอบหมายสิ่งที่ได้ตัดสินใจไปแล้วต่ออัลเลาะห์ ^ﷻ องค์เดียว ดังในซูเราะห์ อาลี-อิมรอน โองการที่ 159 อัลเลาะห์ ^ﷻ ได้แนะนำกระบวนการในการตัดสินใจไว้ให้เป็นแนวทางดังคำร่ำว่า

فَبِمَا رَحْمَةٍ مِّنَ اللَّهِ لِنْتَ لَهُمْ ۗ وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَأَنْفَضُوا
مِنْ حَوْلِكَ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ
فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ ۚ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ ﴿١٥٩﴾

ความว่า “เนื่องด้วยความเมตตาจากอัลเลาะห์นั่นเอง เจ้า (มุฮัมมัด) จึงได้สุภาพอ่อนโยนแก่พวกเขา และถ้าหากเจ้าเป็นผู้ประพฤติดุร้ายขี้ และมึใจแข็งกระด้างแล้วไซ้ไร แนนอนพวกเขาที่ย่อมแยกตัวออกไปจากรอบ ๆ เจ้ากันแล้ว ดังนั้นจงอภัยให้แก่พวกเขาเถิด และจงขออภัยให้แก่พวกเขาด้วย และจงปรึกษาหารือกับพวกเขาในกิจการทั้งหลาย ครั้นเมื่อเจ้าได้ตัดสินใจแล้ว ก็จงมอบหมายแต่อัลเลาะห์เถิด แท้จริงอัลเลาะห์ทรงรักใคร่ผู้มอบหมายทั้งหลาย” (Aalimraan: 159) นอกจากนี้พระองค์ยังได้ย้ำให้มีการตัดสินใจโดยการปรึกษาหารือกันอีก ดังโองการที่ว่า

(อะลี-อิมรอน : 159)

وَالَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَمْرُهُمْ شُورَى بَيْنِهِمْ وَمِمَّا
رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ ﴿١٧٨﴾

ความว่า “และบรรดาผู้ตอบรับต่อพระเจ้าของพวกเขาและดำรงละหมาด และกิจการของพวกเขามีการปรึกษาหารือระหว่างพวกเขาและเขาบริจาคสิ่งที่เราได้ให้เครื่องปัจจัยยังชีพแก่พวกเขา”

(อัลซุรออ : -38)

4) ตามวิธีการของอิสลาม เมื่อได้ทำการตัดสินใจแล้ว ไม่ควรนำผลมากำหนดในรูปแบบที่เป็นระบบราชการ แต่ควรนำผลไปปฏิบัติในลักษณะที่จูงใจและให้เกียรติต่อกัน

จากโองการข้างต้นจะเห็นได้ว่าพระองค์ได้ให้ความสำคัญของการ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ โดยส่งเสริมให้มีการพูดคุยปรึกษาหารือระหว่างกันให้มาก ๆ ซึ่งในอิสลามเรียกหลักการปรึกษาหารือดังกล่าวว่า “ชูรอ” (Shura)

การปรึกษาหารือ หรือ “ชูรอ” (Shura) เป็น “การค้นหาข้อเสนอแนะและความคิดเห็นที่เหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ หลังจากนั้นจึงเอาข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็นนั้น ๆ มาพิจารณาเพื่อที่จะให้ได้ข้อสรุปที่ใกล้เคียงกับความจริงมากที่สุด” (Al-Buraey, 1994 อ้างถึงใน นิเลาะ แวอุเซ็ง, 2551) การตัดสินใจของผู้ปกครองโดยถือเอาความคิดเห็นของตนเองเพียงลำพัง ในบางครั้งอาจจะเป็นการตัดตอนความคิดเห็นและนำความไม่พอใจแก่ผู้ที่อยู่ในความปกครองในที่สุด ดังนั้น ผู้ปกครองที่จำเป็นต้องปรึกษาผู้ที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมที่อยู่รอบตัวเขา และผู้ที่ได้รับผลจากการปกครองของเขาโดยตรง เพื่อที่จะทำให้เขาบรรลุถึงการตัดสินใจที่เหมาะสม ในการนี้ **หลักชูรอ** ได้กลายเป็นพันธะหรือข้อผูกมัดสำหรับผู้ปกครอง ผู้บริหาร และผู้บังคับบัญชามุสลิมอย่างชัดเจน

ระบบอิสลามไม่สามารถที่จะสร้างขึ้นได้โดยปราศจากหลักการชูรอ (Qutub, S.1982 อ้างถึงใน นิเลาะ แวอุเซ็ง, 2551) อัล-มาวาริตี ได้สนับสนุนหลักการชูรอ โดยกล่าวว่า ผู้นำทั่วไปและผู้นำรัฐ มีหน้าที่ในการที่จะต้องขอความเห็นจากประชาชนที่ซื่อตรงและยุติธรรม อัล-มาวาริตี (Al-Mawawardi, 1994)

การตัดสินใจโดยใช้อิสลามเป็นฐาน ต้องผ่านกระบวนการตัดสินใจที่เป็นแบบอย่างจากท่านศาสดา นั่นคือ ขั้นตอนแรก เราต้องรับรู้ข้อมูลในทุกมิติ จากนั้นให้เราตัดสินใจด้วยตนเอง โดยคิดเสมอว่าอิสลามจะได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์อะไรบ้างจากการตัดสินใจของเรา หากยังไม่สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง ชุมนนะฮ์ให้ละหมาดอิสตีคอเราะฮ์ เพื่อให้อัลเลาะห์ทรงชี้แนะในการตัดสินใจของเรา หรือเพื่อขอให้การตัดสินใจของเราได้รับทางนำหรือฮีตายะฮ์จากพระองค์ หลังจากตัดสินใจโดยผ่านกระบวนการนี้แล้วให้ปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ ถึงแม้ว่าการตัดสินใจครั้งนี้จะทำให้เราเจ็บปวด หรือสูญเสียประโยชน์ก็ตาม แต่จงยากิน ว่า ผลของการตัดสินใจย่อมเป็นประโยชน์ต่ออิสลาม และคิดเสมอว่าทุกสิ่งที่เกิดขึ้นหลังจากการตัดสินใจแล้วแล้วย่อมเกิดผลดีต่อตนเองทั้งในดunya และอาคีเราะฮ์ จงเรียนรู้และค้นหาความจริงที่ซ่อนเร้นจากสิ่งที่เกิดขึ้นหลังจากการตัดสินใจโดยใช้อิสลามเป็นฐาน

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิมล ปันสวย (2540) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของผู้ปกครองในการให้นักเรียนเรียนต่อระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย โรงเรียนดาราวิทยาลัย ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของผู้ปกครองในการให้นักเรียนเรียนต่อ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนดาราวิทยาลัย ที่มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับ ได้ดังนี้คือ ด้านวิชาการและชื่อเสียงของโรงเรียน ด้านการบริหาร การจัดการและการบริการ ด้านกิจการนักเรียน

ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมโรงเรียน สำหรับด้านการประชาสัมพันธ์ โรงเรียนพบว่า เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจอยู่ในระดับปานกลาง ในด้านของข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ผู้ปกครองมีต่อโรงเรียนก็พบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่ ให้การยอมรับว่าโรงเรียนดาราวิทยาลัยเป็นสถาบันการศึกษาที่มีการปรับปรุงพัฒนาอย่างเห็น ได้ชัดอยู่ตลอดเวลา ในระดับที่มีความเหมาะสมดีแล้วในทุกๆ ด้าน เป็นสถาบันการศึกษาที่มี มาตรฐานอยู่ในระดับที่ดีและมีความมั่นคง

วิโรจน์ มูอำมหัด (2551) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียน กรุงเทพมหานครคริสเตียนวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษา ในโรงเรียนกรุงเทพมหานครคริสเตียนวิทยาลัย มากที่สุด มีดังนี้

1) ด้านโรงเรียนที่ดี ได้แก่ ทำเล ที่ตั้งของโรงเรียนต้องสะดวกในการรับส่งนักเรียน เป็นเส้นทางผ่านของผู้ปกครอง มีการจัด สถานที่ภายในโรงเรียนเป็นสัดส่วนถูกสุขลักษณะ

2) ด้านวิชาการ ได้แก่ โรงเรียนเปิดสอน ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งไม่เป็นภาระของผู้ปกครอง ในการหาที่เรียนใหม่ให้กับบุตรหลาน นอกจากนี้โรงเรียนมีกิจกรรมเสริมสร้างความเป็นผู้นำ ให้นักเรียนกล้าแสดงออก และโรงเรียนมีการรายงานผลความก้าวหน้าเรื่องการเรียนของนักเรียน อย่างสม่ำเสมอ

3) ด้านอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม ได้แก่ จำนวนห้องปฏิบัติการ ห้องเรียน เพียงพอ ปลอดภัย ไม่มีเสียงรบกวน อบอุ่นและทันสมัย

4) ด้านบริการ ได้แก่ การปลูกฝัง ให้นักเรียนมีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบต่อการใช้และรักษาทรัพย์สินของโรงเรียน นอกจากนี้ โรงเรียนมีการจัดการดูแลเรื่องความปลอดภัยให้กับนักเรียน โดยจัดพยาบาลไว้บริการตลอดเวลา ทำการ จัดให้มีครูเวรและเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยอย่างเข้มงวด

5) ด้านชื่อเสียงของ โรงเรียน ได้แก่ การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันของศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบัน บุคคลใน วงสังคมและการเมืองให้การยอมรับ

6) ด้านตัวครู ได้แก่ คุณวุฒิและประสบการณ์ของครู วิทยุครูที่สอนในแต่ละระดับชั้น ตลอดจนความเหมาะสมในเรื่องของการแต่งกาย บุคลิกภาพ ของครูชายและครูหญิง

7) ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ได้แก่ การที่โรงเรียนให้ข้อมูลข่าวสารกิจกรรมของโรงเรียน ผ่านทางสื่อมวลชน และนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียน

รุสนี จุกอ (2554) ได้ศึกษาเรื่อง การตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา ในจังหวัดปัตตานี พบว่า ผู้ปกครองในโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานีตัดสินใจส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา ในจังหวัดปัตตานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง และผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา ใน จังหวัดปัตตานีที่อยู่ในโรงเรียนเอกชนประเภทต่างกัน และระดับการศึกษาต่างกัน มีการตัดสินใจ ในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาใน

จังหวัดปัตตานีโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนผู้ปกครองที่มีอาชีพ และ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีการตัดสินใจไม่แตกต่างกัน

ฉอ้อน เกิดพันธ์ (2548) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบการตัดสินใจของผู้ปกครองในการ ส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนพณิชยการหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า การตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนพณิชยการหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ ผู้ปกครองมีน้ำหนักในการตัดสินใจส่งบุตรหลาน เข้าเรียนในโรงเรียนพณิชยการหัว หินอยู่ในระดับมาก ในด้านพัฒนาคุณภาพนักเรียนแบบองค์รวมด้านการอำนวยความสะดวกและการ ให้บริการ และมีน้ำหนักในการตัดสินใจอยู่ในระดับปานกลาง ในด้านค่าธรรมเนียมการเรียน และด้าน อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ

ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนพณิชยการหัวหินที่มีความเกี่ยวข้องกับนักเรียนต่างกัน มี ระดับการศึกษาต่างกัน มีอาชีพต่างกัน และมีรายได้รวมของครอบครัวต่อเดือนต่างกัน มีน้ำหนักใน การตัดสินใจส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนพณิชยการหัวหินโดยรวมและทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน ส่วน ผู้ปกครองที่มีบุตรหลานเรียนในสาขาวิชาต่างกัน มีน้ำหนักในการตัดสินใจ ในด้านการอำนวยความสะดวกและการให้บริการต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผู้ปกครองที่มีบุตรหลาน เรียนในระดับชั้นต่างกัน มีน้ำหนักในการตัดสินใจส่งบุตรหลาน เข้าเรียนโรงเรียนพณิชยการหัวหิน ในทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นาฏนภางค์ รวยดี (2548) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบการตัดสินใจของผู้ปกครองใน การส่งบุตรหลานเข้าเรียนในสถานศึกษาเอกชนระดับประถมศึกษา ในเขตอำเภอปราณบุรี จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ พบว่า การตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในสถานศึกษาเอกชน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านคุณภาพการจัดการเรียน การสอนมี น้ำหนักการตัดสินใจ เป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา คือ ด้านการจัดอาคารเรียนและ สภาพแวดล้อม ด้าน การอำนวยความสะดวกและการบริการ ด้านค่าธรรมเนียมการเรียน และ ด้านความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับผู้ปกครองและชุมชนเป็นอันดับสุดท้าย

การเปรียบเทียบการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนใน สถานศึกษาเอกชน จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง อาชีพ และรายได้ พบว่า การตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในสถานศึกษาเอกชนระดับประถมศึกษา ใน เขตอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

อัญชลี เอโกบล (2548) ศึกษาการตัดสินใจเลือกสถานศึกษาให้บุตรหลาน ในระดับ ก่อนประถมศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนเอกชน พบว่าการตัดสินใจเลือกสถานศึกษาให้บุตร หลานในระดับก่อนประถมศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 แขวงบางไผ่ เขตภาษีเจริญ ภาพรวมมีน้ำหนักอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมี 3 ด้านมีน้ำหนักอยู่ในระดับมากที่สุดเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้คือ ด้านการบริการ ด้านบุคลากร และด้านอาคารสถานที่สภาพแวดล้อมและทำเลที่ตั้ง ส่วนด้านการจัดการเรียนการสอน

และด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีน้ำหนักอยู่ในระดับมาก การเปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกสถานศึกษาให้บุตรหลานในระดับ ก่อนประถมศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 3 แขวงบางไผ่ เขตภาษีเจริญ พบว่า ผู้ปกครองที่มีอายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่างกัน มีการตัดสินใจเลือกสถานศึกษาให้บุตรหลานในระดับก่อนประถมศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 3 แขวงบางไผ่ เขตภาษีเจริญ ไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้ปกครองที่มีอาชีพต่างกัน มีการตัดสินใจเลือกสถานศึกษา ให้บุตรหลานในระดับก่อนประถมศึกษาในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรินญา ชัยนุรัตน์ (2554) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนสังกัดเทศบาลจังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครอง สังกัดเทศบาล จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านบุคลากร ด้านภาพลักษณ์ของโรงเรียน ด้านวิชาการ ด้านผลการสอบ ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ด้านอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม ด้านกฎระเบียบ

2. เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครอง จำแนกตามเพศพบว่า ผู้ปกครองนักเรียนมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครอง จำแนกตามอายุพบว่า ผู้ปกครองนักเรียนมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4. เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครอง จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

5. เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครอง จำแนกตามอาชีพ พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

รมณีย์ ศศิโสภาส (2554) ศึกษาการตัดสินใจของผู้ปกครองในการเลือกโรงเรียนอนุบาลของรัฐบาลกับเอกชน เขตบางเขน กรุงเทพมหานครและเปรียบเทียบการตัดสินใจของผู้ปกครองในการเลือกโรงเรียนดังกล่าวในปีการศึกษา 2551 ผลการวิจัยพบว่า 1. ผู้ปกครองตัดสินใจเลือกโรงเรียนอนุบาลของรัฐบาลกับเอกชนในเขตบางเขน กรุงเทพมหานครภาพรวมในแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับดังนี้

- 1) ด้านบทบาทหน้าที่ของครู
- 2) ด้านการดูแลความปลอดภัย
- 3) ด้านการจัดการเรียนการสอน
- 4) ด้านการอำนวยความสะดวกและการบริการ
- 5) ด้านการบริหารโรงเรียน
- 6) ด้านทำเลที่ตั้ง อาคารสถานที่
- 7) ด้านการเก็บค่าธรรมเนียมการเรียน
- 8) ด้านความมีชื่อเสียงของโรงเรียน

2. ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาและรายได้ที่ต่างกัน มีการตัดสินใจส่งบุตรหลานเข้าเรียนอนุบาลในโรงเรียนรัฐบาล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

3. ผู้ปกครองที่มีเพศ อายุ และอาชีพต่างกัน มีการตัดสินใจส่งบุตรหลานเข้าเรียนอนุบาลในโรงเรียนรัฐบาล ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4. ผู้ปกครองที่มีเพศและระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีการตัดสินใจส่งบุตรหลานเข้าเรียนอนุบาลในโรงเรียนเอกชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

5. ผู้ปกครองที่มีอายุ อาชีพและรายได้ที่ต่างกัน มีการตัดสินใจส่งบุตรหลานเข้าเรียนอนุบาลในโรงเรียนเอกชน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

6. ผู้ปกครองมีการตัดสินใจส่งบุตรหลานเข้าเรียนอนุบาลในโรงเรียนรัฐบาลกับเอกชน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ในทำนองเดียวกัน สรินญา ชัยนุรัตน์ (2554) ได้ทำการศึกษา เรื่องปัจจัยการตัดสินใจของผู้ปกครอง, โรงเรียนสังกัดเทศบาลจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า พบว่า 1. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครอง สังกัดเทศบาล จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านบุคลากร ด้านภาพลักษณ์ของโรงเรียน ด้านวิชาการ ด้านผลการสอบ ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ด้านอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม ด้านกฎระเบียบ 2. เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครอง จำแนกตามเพศ พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 3. เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครอง จำแนกตามอายุ พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 4. เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครอง จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 5. เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครอง จำแนกตามอาชีพ พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จะเห็นได้ว่า การจัดการศึกษาไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระดับใด ปัญหาที่พบส่วนใหญ่จะมาจากความต้องการของผู้ปกครอง ดังนั้นองค์ประกอบในการตัดสินใจของผู้ปกครองมุสลิมที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียนต่อในยุคปัจจุบัน จึงต้องเป็นไปอย่างมีกระบวนการ และระเบียบแบบแผนอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อให้การจัดการศึกษาในจังหวัดสตูลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังมีคุณภาพสอดคล้องตามศักยภาพของนักเรียน และตรงตามเจตนารมณ์และความคาดหวังของผู้ปกครองอย่างแท้จริง

Prince of Songkla University
Pattani Campus